

Poznań, dnia 02.12.2024 r.

dr hab. Paweł Mielcarek, prof. UEP
Katedra Teorii Organizacji i Zarządzania
Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu
mail: pawel.mielcarek@ue.poznan.pl

Recenzja

dorobku naukowego i aktywności naukowej dr inż. Agnieszki Parkitnej na potrzeby postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk społecznych, dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości.

Recenzja została opracowana na potrzeby przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dr inż. Agnieszki Parkitnej prowadzonego przez Radę Dyscypliny Naukowej Nauki o Zarządzaniu i Jakości Politechniki Wrocławskiej we Wrocławiu.

I. Podstawa opracowania recenzji

Podstawę sporządzenia recenzji stanowią:

- wniosek Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Zarządzaniu i Jakości Politechniki Wrocławskiej z dnia 7.10.2024 r. w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania dr. inż. Agnieszce Parkitnej stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości, wszczętym w dniu 30 września 2024 r.;
- ustawa *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* art. 221 ust. 5 z dnia 20 lipca 2018 roku (Dz. U. z 2022 r. poz. 574);
- uchwała Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Zarządzaniu i jakości Politechniki Wrocławskiej nr 3/1/RDND12/2024/2028 z dnia 30 września 2024 r. w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego dr. inż. Agnieszce Parkitnej;
- pismo Pana prof. dr hab. inż. Rafała Werona (nr W8N/737/2024 z dnia 14.10.2024 r.) z prośbą o przygotowanie recenzji dorobku naukowego dr inż. Agnieszki Parkitnej;

– dokumentacja wniosku o wszczęcie postępowania habilitacyjnego dr. inż. Agnieszki Parkitnej obejmująca w szczególności:

- dane wnioskodawcy;
- wniosek RDN;
- wykaz osiągnięć naukowych – dane naukometryczne,
- autoreferat prezentujący: informacje o dotychczasowym zatrudnieniu; omówienie osiągnięcia, o którym mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym (tytuł, publikacje wchodzące w skład znaczącego osiągnięcia naukowego, cel naukowy oraz osiągnięte wyniki); informacje potwierdzające istotną aktywność naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej, w szczególności zagranicznej, wraz z kopiami dokumentów potwierdzającymi określone osiągnięcia, oraz inne informacje dotyczące kariery zawodowej;
- znaczące osiągnięcie naukowe dr. inż. Agnieszki Parkitnej w postaci monografii pt. *Determinanty efektywności małego przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Politechniki Wrocławskiej, Wrocław, 2020, ISBN 978-83-7493-123-6, 268 stron;
- wykaz publikacji przed doktoratem;
- wykaz publikacji po doktoracie,
w tym kopie: 48 rozdziałów w książkach i monografiach naukowych; 41 artykuły w czasopismach naukowych; 15 materiałów pokonferencyjnych,
- informacje o udziale w 18 międzynarodowych i 2 krajowych konferencjach naukowych,
- kopia dokumentu stwierdzającego posiadanie stopnia doktora;
- dyplomy, zaświadczenia i certyfikaty potwierdzające realizację projektów badawczych, szkoleń, kursów, stażów oraz uzyskanych nagród i wyróżnień;
- oświadczenia określające indywidualny wkład w powstanie publikacji.

Przedłożona dokumentacja zawiera materiały umożliwiające przygotowanie recenzji na temat całokształtu dorobku dr. inż. Agnieszki Parkitnej na potrzeby postępowania habilitacyjnego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości zgodnie z wymaganiami Ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2022 r. poz. 574 z późn. zm.). Zgodnie z wymogami ustawy, celem recenzji jest uzyskanie jednoznacznej odpowiedzi na pytania czy dr inż. Agnieszka Parkitna:

1. Posiada w dorobku osiągnięcia naukowe stanowiące znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości? W szczególności:

- 1.1. monografię naukową wydaną przez wydawnictwo, które w roku opublikowania monografii w ostatecznej formie było ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. a, lub
- 1.2. cykl powiązanych tematycznie artykułów naukowych opublikowanych w czasopiśmie naukowych lub w recenzowanych materiałach z konferencji międzynarodowych, które w roku opublikowania artykułu w ostatecznej formie były ujęte w wykazie sporządzonym zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 267 ust. 2 pkt 2 lit. b, lub
- 1.3. 1) zrealizowano oryginalne osiągnięcie projektowe, konstrukcyjne, technologiczne lub artystyczne;
2) wykazano się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej?

II. Podstawowe dane o Kandydacie

Doktor inż. Agnieszka Parkitna ukończyła w 1997 r. pięcioletnie studia magisterskie z tytułem mgr inż. w zakresie organizacji i zarządzania na Wydziale Informatyki i Zarządzania Politechniki Wrocławskiej. W 2004 roku uzyskała stopień doktora nauk ekonomicznych na Politechnice Wrocławskiej broniąc pracę pt. „Kształtowanie wynagrodzeń z uwzględnieniem wymagań controllingu w kosztowych ośrodkach odpowiedzialności przedsiębiorstwa przemysłowego”. Promotorem pracy był dr hab. inż. Zygmunt Kral, prof. PWr.

W 2019 r. uzyskała certyfikat Tutora z Collegium Wratislaviense. A w latach 1997 – 2022 zrealizowała blisko 30 szkoleń i kursów doskonalących.

Swoją pracę zawodową związała w latach 2005-2011 z Wyższą Szkołą Oficerską Wojsk Lądowych im. T. Kościuszki a następnie z Politechniką Wrocławską, gdzie:

- na Wydziale Informatyki i Zarządzania w latach 2005-2008 była asystentem, a w latach 2008-2021 pracowała na stanowisku adiunkta,
- Od 2021 do chwili obecnej, pracuje na stanowisku adiunkta na Wydziale Zarządzania w Katedrze Organizacji i Zarządzania.

III. Ocena osiągnięcia naukowego stanowiącego znaczny wkład w rozwój dyscypliny nauki o zarządzaniu i jakości

Jako znaczące osiągnięcie naukowe będące podstawą do ubiegania się o nadanie stopnia doktora habilitowanego dr inż. Agnieszka Parkitna wskazała własną monografię pt. *Determinanty efektywności małego przedsiębiorstwa*, Wydawnictwo Politechniki Wrocławskiej, Wrocław, 2020. Recenzentami wydawniczymi monografii były: Prof. dr hab. Małgorzata Czerska z Uniwersytetu Gdańskiego oraz Prof. dr hab. Maria Sierpińska z Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie.

Wydawnictwo to znajduje się w wykazie wydawnictw publikujących recenzowane monografie naukowe sporządzane przez Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 22.07.2021 r. (na pozycji 423 wykazu).

Dokonując oceny czy wskazana monografia stanowi znaczny wkład w rozwój nauki o zarządzaniu i jakości, jako kryteria przyjąłem:

- 1) Wybór tematyki – jej aktualność i znaczenie,
- 2) Problem badawczy, system celów postępowania badawczego,
- 3) Przyjęte podstawy teoretyczne,
- 4) Konceptualizację modelu pomiaru efektywności małego przedsiębiorstwa,
- 5) Metodykę postępowania badawczego,
- 6) Warstwę empiryczną opracowania.

Wybór tematyki

Prowadzone przez Autorkę rozważania zostały skoncentrowane na przedstawieniu istoty złożonego i wielowymiarowego zjawiska efektywności mikro i małych podmioty gospodarczych oraz identyfikacji wpływu determinant kształtujących poziom efektywności tych podmiotów. Zarządzanie mikro i małym przedsiębiorstwem stanowi szczególne wyzwanie ze względu na zmieniające się dynamicznie otoczenie stawiające liczne wyzwania w zakresie presji konkurencyjnej, jak i bardzo istotnym wpływie uwarunkowań makroekonomicznych (m. in. zmiana uwarunkowań polityczno-prawnych, czwarta rewolucja przemysłowa, COVID-19). Biorąc pod uwagę znaczenie małych przedsiębiorstw dla funkcjonowania gospodarki narodowej oraz skalę wyzwań stawianych przed tego typu podmiotami (ograniczony dostęp do kapitału, trudność w pozyskaniu wykwalifikowanych pracowników, itp.) wskazanie zaleceń pozwalających na konsekwentne osiąganie efektywności jest nie tylko wysoce pożądane przez praktyków ale również stanowi lukę poznawczą odnoszącą się do zdefiniowania, pomiaru oraz zapewnienie efektywności przez mikro i małe podmioty gospodarcze.

Zatem wywodząc z tych rozważań Autorka wskazała na istotną z punktu widzenia zarówno praktyki gospodarczej, jak i teorii zarządzania lukę związaną ze „specyfiką postrzegania efektywności przez mikro i małe podmioty gospodarcze oraz identyfikacji wpływu determinant kształtujących poziom efektywności w małych przedsiębiorstwach„, a jak stwierdziła istniejący dorobek w tym zakresie cechuje „brak spójności podejmowanej tematyki, badania mają charakter wybiórczy i nie ujmują całości problematyki”. Potrzebę zniwelowanie tej luki zaznaczają również inni badacze krajowi (m.in. Derlukiewicz, 2013; Gębczyńska, 2017, Koźmiński, 2008; Nieplowicz, 2014; Oleksiuk, 2014) i zagraniczni (m. in. Davies, Hides, Powell, 2002; De Zoysa, Herath, 2007; Glancey, 1993; Kaplan, Norton 1993, 1996; Li, Hu, 2002; Parmenter, 2015; Volkman, Tokarski, Grünhagen, 2010).

Reasumując wskazana przez Autorkę **problematyka odnosząca się do luki badawczej dotyczącej braku spójności i wybiórczego charakteru badań obejmujących pomiar efektywności małych i mikro przedsiębiorstw znajduje swoje odzwierciedlenie w literaturze przedmiotu i stanowi istotne zagadnienie z punktu widzenia prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności w coraz bardziej zmiennym i nieprzewidywalnym otoczeniu**. Zatem należy stwierdzić, że Kandydatka **wybrała problematykę monografii w sposób trafny i cechujący się dużym wyczuciem kluczowych wyzwań z punktu widzenia działalności współczesnych przedsiębiorstw**.

Problem badawczy, system celów postępowania badawczego

Autorka podejmując rozważania z zakresu modelowania pomiaru efektywności mikro i małych przedsiębiorstw sformułował następujący **problem badawczy** w postaci pytania:

„Jak wygląda model badania efektywności?” (autoreferat s. 6)

W dalszej kolejności zostały wyprowadzone dwa główne pytania badawcze

Pytanie 1. Czy kompleksowy model trójkąta efektywności jest obowiązujący dla małych przedsiębiorstw?

Pytanie 2. Czy efektywność małych przedsiębiorstw zależy od czasu?

oraz sześć pytań, będących rozwinięciem i doprecyzowaniem problemu badawczego:

Pytanie 3. Czy efektywność zależy od rodzaju prowadzonej działalności?

Pytanie 4. Czy efektywność zależy od siedziby prowadzonej działalności?

Pytanie 5. Czy efektywność zależy od osobowości prawnej prowadzonej działalności?

Pytanie 6. Czy efektywność zależy od liczby osób w przedsiębiorstwie?

Pytanie 7. Czy efektywność zależy od wieku przedsiębiorstwa?

Pytanie 8. Czy efektywność zależy od rynku, na którym działa przedsiębiorstwo?

Ponadto w pracy zaproponowano 29 hipotez odnoszących się do ośmiu pytań badawczych (s. 151-153 monografii). Natomiast **celem głównym** postępowania uczyniono pytanie:

„Czym jest efektywność i w jaki sposób poszczególne składowe efektywności determinują jej poziom w mikro i małych przedsiębiorstwach?”.

Dokonując oceny systemu celów pracy stwierdzono, że jest on poprawnie sformułowany i spełnia stawiane przed nim wymagania tj. posiada wyczerpujący zakres, odnosi się do zależności występujących między poszczególnymi zmiennymi istotnymi z punktu widzenia wyjaśniania podjętej tematyki, jest w wystarczającym stopniu spójny wewnętrznie oraz posiada przesłankę skłaniającą do zastosowania weryfikacji empirycznej.

Pewną wątpliwość o charakterze polemicznym budzi natomiast sformułowanie problemu badawczego, który w Autoreferacie ma postać pytania: „*Jak wygląda model badania efektywności?*”. Po pierwsze, brak doprecyzowania zakresu podmiotowego znacząco rozszerza horyzont podejmowanych badań. Zakres ten powinien w moim odczuciu być jednak zawężony. Po drugie, takie ujęcie problemu nakierowuje na wskazanie elementów składowych i założeń dotyczących **sposobu „badania efektywności”**, a więc prowadzi do wyłonienia i opisanie metody pomiaru, czyli ujęcia czynnościowego podejmowanej problematyki. Podczas gdy problem badawczy powinien wynikać z luki i wskazywać na zakres tematyczny podjętych badań, a w rozumieniu i odczuciu recenzenta zamiarem Autorki było skonstruowanie i opisanie modelu pomiaru efektywności. Zatem problem badawczy można byłoby sformułować jako pytanie: „*Jakie zmienne determinują model pomiaru efektywności małych i mikro przedsiębiorstw?*”.

Sam cel główny postępowania spełnia stawiane w naukach o zarządzaniu i jakości wymagania, tj. 1) zmierza do opracowania dyrektyw efektywnego (sprawnego) działania w sferze zarządzania organizacjami, 2) nakierowany jest na zwiększenie zasobów wiedzy (teoretycznej) o przyczynach zjawisk i zdarzeń w oparciu o uogólnienia teoretyczne o funkcjonowaniu i rozwoju organizacji, 3) implikuje przyjęcie określonego uporządkowania postępowania badawczego, 4) zawiera postulat użyteczności, co wskazuje na konieczność zastosowania określonych metod badawczych, w tym realizacji badań empirycznych (Nowosielski, 2016)¹.

Natomiast pewna przestrzeń do polemiki może pojawić się w przypadku oceny pytań oraz hipotez badawczych, z których część odnosi się do relatywnie dobrze rozpoznanej i ugruntowanej wiedzy z obszaru efektywności funkcjonowania przedsiębiorstw (np. pytanie 2, 3, 6, 7, 8) (Ashkenas, Ulrich, Jick, i in., 2002; Greiner, 1972; Matusiak, 2006; Zastempowski, 2010)². Z drugiej strony o unikatowości i nowatorstwie dociekań badawczych może przesądzać zakres podmiotowy, czyli koncentracja na małych przedsiębiorstwach.

¹ S. Nowosielski, 2016, Cele w badaniach naukowych z zakresu zarządzania. Aspekty metodologiczne, Prace Naukowe Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu, nr 421, s. 468-482, DOI: 10.15611/pn.2016.421.37

² Ashkenas, R., Ulrich, D., Jick, T., Kerr, S. (2002). *Boundaryless Organization. Breaking the Chains of Organizational Structure*. San Francisco: Jossey-Bass Inc.

Larry E. Greiner, 1972, *Evolution and Revolution as Organizations Grow*, Vol. 50(4).

Reasumując, system celów monografii jest odpowiednio skonstruowany i w sposób właściwy wpisuje się zarówno w problem, jak i w cel główny postępowania. Dobór i zakres problemu pracy oraz projekt systemu celów należy uznać za poprawny i cechujący się odpowiednim stopniem aktualności i istotności poznawczej.

Podstawy teoretyczne

Poruszana problematyka osadzona jest w naukach o zarządzaniu i jakości, które łączą w sobie różne aspekty w tym: ekonomiczne, technologiczne, ale także psychologiczne i społeczne opisujące wielowątkowe i wielowymiarowe zjawisko efektywności małych przedsiębiorstw, stanowiące przedmiot pogłębionej i intensywnej dyskusji, którą można zaobserwować w polskiej i światowej literaturze, a której potwierdzenie dała wyraz Autorka przedstawiając analizę piśmiennictwa w rozdziałach 1.4-2.5 monografii.

Natomiast z perspektywy podziału na subdyscypliny postępowanie badawcze odnosi się do: 1) nurtu teoretycznego – „teoria organizacji i zarządzania”; 2) nurtu praktycznego, gdzie znajduje odzwierciedlenie na różnych poziomach zarządzania i przez co można ją uplasować w subdyscyplinie „zarządzanie organizacjami gospodarczymi”.

Warto również zaznaczyć, że Autorka jako główny nurt rozważań przyjęła pojęcie efektywności rozumianej w trzech wymiarach, jako: ekonomiczności, skuteczności i sprawności wytwórczej organizacji (s. 45 monografii) (Barasa, Vermeulen, Knobens, i in., 2019; Guinee, Mulholland, Kelly, i in., 2007; Mullen, Williams, Moomaw, 1996; Sarmiento, Byrne, Contreras, i in., 2007), „czyli wydajności (Knedler, 2002) – w kontekście pierwotnego znaczenia tego pojęcia jako cechy działania – czyli właściwego wykonania czegoś w określonym czasie (Harrington, 1926; Meyer, Gupta, 1994; Meyer, O’Shaughnessy, 1993). W takim wypadku efektywność jest nadrzędnym pojęciem nad jej składowymi.” Autorka odrzuciła rozumienie efektywności na gruncie prakseologii, ze względu na dążenie do szerszego ujęcia badanego zjawiska, obejmującego takie aspekty jak: „*rozwój organizacji, kreowanie wartości i budowanie relacji z interesariuszami, czy zaufanie otoczenia (Baruk, 2011; Bettger, 2014; Duncan, 2012).*”

Ponadto Autorka sporo uwagi poświęca na zdefiniowanie pojęcia sukcesu (s. 44-51 monografii), co prowadzi do wskazania zestawu elementów będących wyznacznikami sukcesu (za Sull 2006), co podkreśla atrybutowy charakter postrzegania tego zjawiska, po czym odnosi się do aspektu wynikowego sukcesu stwierdzając, że „*efektywność jest tożsama z sukcesem przedsiębiorstwa ze względu na swoją ekwiwalentność wielowymiarowości, którą można zawrzeć w zależności: im wyższa efektywność tym większy sukces.*” Stwierdzenie to w opinii recenzenta, odnosi się bardziej do sfery koncepcyjno-teoretycznej, niż do sfery praktycznej i jest zbyt daleko idące lub wymaga głębszej argumentacji. Z pewnością można mówić o pewnej korelacji między tymi zagadnieniami ale równocześnie można dowieść, że część przedsiębiorstw o wysokim poziomie efektywności nie osiąga

sukcesu. Dzieje się tak na skutek m. in. źle zaprojektowanej strategii i celów, zdarzeń zachodzących w otoczeniu (np. zmian technologii, zmian w sferze ekonomicznej czy polityczno-prawnej) lub innych uwarunkowań, które w dłuższym okresie powodują wzrost ryzyka (s. 137 monografii), co prowadzić może do kryzysu i uniemożliwia osiągnięcie sukcesu. A jak wskazuje Autorka: „*Niewiele mikro i małych przedsiębiorstw ma możliwość odradzania się albo odnowy (Koźmiński, Latusek-Jurczak, 2017)*” (s. 123 monografii). Zatem efektywność jest warunkiem koniecznym dla sukcesu przedsiębiorstwa ale nie jest warunkiem wystarczającym.

Oceniając podstawy teoretyczne, monografia oparta jest na bardzo szczegółowym, kompleksowym i dogłębnym przeglądzie literatury, który w sposób odpowiedni podbudowuje dalsze rozważania o charakterze metodycznym, empirycznym i utylitarnym. Część teoretyczną monografii zawarto w dwóch pierwszych rozdziałach opracowania oraz częściowo w rozdziale trzecim (3.1; 3.5). Rozważania te pozwoliły na wskazanie luk badawczych a także ustanowiły podbudowę teoretyczną dla projektowanego modelu obejmującego determinanty efektywności małych przedsiębiorstw (rozdział 3.2), a w konsekwencji realizacji badań empirycznych (rozdział 3.3-3.4) oraz zaproponowania rekomendacji dla dalszych badań (rozdział 3.5).

Podsumowując przegląd literatury zawiera blisko 100 stron a oparty jest na bardzo licznej bibliografii obejmujących zarówno krajowych, jak i zagranicznych Autorów. Przytoczone pozycje są aktualne (względem daty publikacji monografii przypadającej na 2020 r.) i odnoszą się do wszystkich istotnych pojęć i zagadnień poruszanych w postępowaniu. Reasumując podstawy teoretyczne zawarte w monografii oceniam pozytywnie.

Konceptualizacja modelu

Przedstawiony w monografii model matematycznego pomiaru efektywności mikro i małych przedsiębiorstw zasadza się na założeniu równoczesnej analizy zależności między trzema wymiarami efektywności: ekonomicznością, sprawnością wytwórczą i skutecznością rynkową (Pawłowski, 1978). Wymiary te definiowane są jako:

- ekonomiczność – działanie, w którym osiągnięty wynik przewyższa nakłady poniesione w celu jego uzyskania (Kotarbiński, 1974; Szudy, 2013),
- sprawność wytwórcza organizacji (Barasa et al., 2019; Guinee et al., 2007; Mullen et al., 1996; Sarmiento et al., 2007), czyli wydajność (Knedler, 2002), w kontekście pierwotnego znaczenia
- tego pojęcia jako cechy działania – właściwego wykonania czegoś w określonym czasie (Harrington, 1926),
- skuteczność rynkowa – działanie, które prowadzi do skutku rynkowego zamierzonego jako cel (Kotarbiński, 2003).

Efektywność przedsiębiorstwa odbywa się w cyklu jego elementów opisanych według następującego schematu: „*Na początku przedsiębiorstwo dysponuje na ogół pewnym kapitałem założycielskim, który*

warunkuje jego ekonomiczność. Kapitał ten prowadzi do zgromadzenia zasobów, których zużycie warunkuje sprawność wytwórczą. Wzrost organizacji warunkuje jego skuteczność na rynku. Zwrot z rynku warunkuje ekonomiczność nowego cyklu itd.” (s. 149 monografii).

Przechodząc do oceny konceptualizacji modelu pomiaru efektywności małego przedsiębiorstwa – „Konstrukt modelu matematycznego” (rozdz. 3.2.2) **chciałbym podkreślić wysoką wartość poznawczą i użyteczną tej koncepcji** a jednocześnie wskazać na kilka kwestii natury polemicznej:

1) sposób powiązania składowych efektywności opisany powyżej oraz na s. 149 wskazuje na występowanie zależności przyczynowo skutkowej wg logiki: ekonomiczność -> sprawność -> skuteczność, podczas gdy w opinii recenzenta zależności te mają charakter wielostronny i równoczesny, tzn. można je przedstawić wg logiki: ekonomiczność <-> sprawność <-> skuteczność <-> ekonomiczność. Parafrazując: na początku przedsiębiorstwo dysponuje na ogół pewnym kapitałem założycielskim, który pozwala na gromadzenie zasobów, ale równocześnie działanie to jest determinowane poprzez określenie celów i sposób ich realizacji (skuteczność) oraz sposobu zużycia zasobów (sprawność), co ostatecznie określa w tym układzie odniesienia poziom ekonomiczności.

2) Odnosząc się do stwierdzenia: „Zwrot z rynku warunkuje ekonomiczność nowego cyklu”. Dla zwiększenia użyteczności przedstawionego modelu warto byłoby doprecyzować jaki jest zakres czasowy wyżej opisanego cyklu. Czy jest to ujęcie operacyjne (od kilku miesięcy do roku), czy ujęcie długookresowe - strategiczne (powyżej kilkunastu miesięcy)? Posiłkując się tabelą nr 23 ze s. 134 można wnioskować, że model opisuje zarówno cele zarządcze o charakterze operacyjnym (np. należności, zobowiązania, zapasy, reklama i marketing...), jak i cele o charakterze strategicznym (nowe produkty, inwestycje w rozwój, optymalizacja kosztów, maksymalizacja przychodów). Równoczesne dążenie do realizacji celów o charakterze operacyjnym i strategicznym będzie powodowało napięcia w poszczególnych elementach składowych modelu efektywności (paradoks eksploracji i eksploatacji) a w skrajnych przypadkach może prowadzić do powstania sprzężeń zwrotnych ujemnych, np. dążenie do skuteczności (rozwój) będzie odbywało się kosztem ekonomiczności; dążenie do maksymalizacji sprawności może odbywać się kosztem skuteczności (w wyniku braku redundancji zasobów i luzu organizacyjnego) itd.

3) W związku z powyższym oraz odnosząc się do stwierdzenia „Efektywnie działające przedsiębiorstwo to takie, które działa jednocześnie sprawnie, skutecznie i ekonomicznie” (s. 149) powstaje pytanie czy wszystkie składowe modelu muszą równocześnie osiągać wartość dodatnią? W opinii recenzenta w praktyce gospodarczej zachodzi potrzeba wskazania sposobów postępowania w przypadku osiągnięcia różnych wartości elementów modelu efektywności, a także określenia warunków brzegowych zapewniających optymalny poziom efektywności małego przedsiębiorstwa (np. przyjmując logikę: płynność finansowa > wynik > wzrost > rozwój).

Podsumowując **konceptualizację modelu pomiaru efektywności małego przedsiębiorstwa zawartą w monografii (rozdz. 3.2.2.) oceniam pozytywnie, przy jednoczesnej możliwości i zasadności dalszego rozwoju i/lub doprecyzowania modelu.**

Metodyka postępowania badawczego

Metodyka badań w monografii podporządkowana została etapom postępowania badawczego w naukach empirycznych według Bunge'a i składała się ona z 5 etapów: Ujęcie problemu, Zbudowanie modelu teoretycznego, Wyprowadzenie szczegółowych zależności, Weryfikacja hipotez i Wprowadzenie do teorii wniosków z badań empirycznych. Model ten jest logicznie uporządkowany zgodnie z zasadą dedukcyjnego wnioskowania oraz adekwatny do projektowanego postępowania badawczego o charakterze teoretyczno-empirycznym.

W postępowaniu badawczym Habilitantka przyjęła mieszaną strategię badawczą opartą na sekwencyjnym schemacie eksploracyjnym. W pierwszy etapie zrealizowano terenowe badania jakościowe metodą jawnego wywiadu ustnego. Dobór przedsiębiorstw był celowy a próba liczyła 76 podmiotów należących do małych przedsiębiorstw funkcjonujących minimum 42 miesiące.

Drugi etap objął badania ilościowe, które bazowały na studiach literatury oraz wynikach badań jakościowych. Zastosowane narzędzie to kwestionariusz ankietowy w formie cyfrowej (metoda CAWI) obejmujący siedem pytań opartych na 7-stopniowej skali diagnostycznej Likerta. Próba badawcza objęła 455 przedsiębiorstw, co przekracza zalecany próg 384 podmiotów.

Kolejność realizacji obydwu etapów badawczych wynikała przede wszystkim z celów realizacji badań oraz obranego paradygmatu badawczego. Najwyższy priorytet nadano badaniom ilościowym. Zastosowanie w pracy strategii mieszanej wynika z zalet metody triangulacji, co pozwala na uzyskanie szerszego obrazu analizowanych zagadnień, a przede wszystkim zniwelowania wad związanych z badaniami jakościowymi. Ponadto zestawienie badań jakościowych z ilościowymi pozwala na sprawdzenie prawidłowości przyjętych hipotez badawczych na próbie reprezentatywnej, uwiarygodniając uzyskane w ten sposób wyniki.

Uzyskane wyniki stanowiły podstawę do stworzenia modelu i wyspecyfikowania jego zmiennych w praktycznym kontekście zarządzania sukcesem i badania efektywności mikro i małych przedsiębiorstw. Weryfikacja statystyczna opierała się na zastosowaniu statystyk opisowych (średnia, mediana, dominanta, odchylenie standardowe, wariancja, maksimum, minimum) oraz współczynnik korelacji i test Kruskala–Wallisa w zakresie weryfikacji hipotez statystycznych.

Należy podkreślić, że przedstawione rozważania cechuje **odpowiedni poziom szczegółowości i dbałości o poprawność metodologiczną. Autorka przedstawia treści w sposób logiczny i odpowiednio argumentuje wybory dotyczące realizacji postępowania badawczego.** Rozważania metodyczne monografii oparte zostały w głównej mierze na metodach neopozytywistycznych, w tym na nomotetycznym modelu poznania metodologicznego (Sułkowski, 2011), co jest podejściem

właściwym dla podjętej problematyki badawczej. **Podsumowując warstwę metodyczną monografii oceniam pozytywnie.**

Warstwa empiryczna opracowania

Monografia posiada rozbudowaną i interesującą poznawczo warstwę empiryczną. Do głównych wniosków wynikających z przeprowadzonych badań można zaliczyć: potwierdzenie większości hipotez badawczych z wyłączeniem: związku między efektywnością a czynnikami zewnętrznymi; związku efektywności z siedzibą prowadzonej działalności; wieku przedsiębiorstwa oraz rynku, na którym działa.

Warto docenić również prezentację wyników badań a także kolejne części opracowania, takie jak: dyskusja z literaturą przedmiotu, wskazanie ograniczeń postępowania badawczego oraz dalszych kierunków badań. Zatem mając na uwadze **wysoką wartość poznawczą i merytoryczną ocenianej monografii** chciałbym wskazać kilka uwag, które można potraktować jako zalecenia lub wskazówki w zakresie warstwy empirycznej postępowania:

1) Część hipotez, o czym wspomniano w sekcji ocena systemu celów na s. 6 recenzji, wpisuje się w wiedzę powszechnie znaną i zgodną z logicznym postrzeganiem funkcjonowania przedsiębiorstwa (np. hipotezy HP₂₁₋₂₂). Zatem weryfikację tych hipotezy można było rozważyć w kontekście składowych modelu efektywności przedsiębiorstwa, co być może zaowocowało by ciekawszymi rezultatami badań.

2) Natomiast hipotezy, które przeczą powszechnie uznanej wiedzy (HP₁₂) odnoszącej się do związku między efektywnością a wpływem otoczenia lub stanowią istotę postępowania badawczego (HP₁₁) nie zostały w opinii recenzenta poddane dalszej eksploracji i szczegółowej interpretacji (s. 209-210), co w pewnym stopniu ogranicza wartość poznawczą uzyskanych wyników.

Jest to o tyle istotne, że zaprezentowane wyniki korelacji (tab. nr 75) znacząco różnią się pod względem siły oddziaływania, począwszy od słabej 0,391, aż po dość silną zależność 0,841. W opinii recenzenta wyniki te wykazują przestrzeń do zastosowania kolejnych metod analizy statystycznej pokazujących złożone wieloczynnikowe oddziaływania zmiennych oraz uwzględniające wpływ moderatorów.

3) W podsumowaniu badań w zasadzie nie wskazano zaleceń w odniesieniu do implikacji praktycznych uzyskanych wyników badań (por. s. 238). Z pewnością propozycje w tym obszarze przyczyniłby się do podniesienia walorów poznawczych i użytecznych monografii.

4) Zastanawia również część dyskusji w zakresie wyników badań z literaturą przedmiotu (s. 230): „*Mikro i małe przedsiębiorstwa najszybciej przystosowują się do zmieniającego się otoczenia oraz zmiennych warunków rynkowych, mają możliwość przeprowadzenia szybkich zmian profilu działalności gospodarczej*”, podczas gdy w badaniach odrzucono wpływ otoczenia na efektywność

przedsiębiorstwa (HP₁₂). Zatem powstaje pytanie w jakim celu przedsiębiorstwa miałyby się adaptować do rynku?

Podsumowując część empiryczną, w pracy **dokonano syntetycznego ujęcia i usystematyzowania wiedzy w obszarze efektywności, a dzięki przeprowadzonym badaniom empirycznym przyczyniono się do wzbogacenia dotychczasowego stanu wiedzy w szczególności w zakresie: czynników determinujących efektywność małych przedsiębiorstw oraz relacji między składowymi modelu trójkąta efektywności.**

Natomiast za znaczny wkład dr inż. Agnieszki Parkitnej w rozwój nauki o zarządzaniu i jakości, jako dyscypliny naukowej, uważam zarówno **poszerzenie wiedzy w obszarze pomiaru efektywności przedsiębiorstw w szczególności poprzez przegląd literatury krajowej i zagranicznej, analizę i syntezę stanu wiedzy w zakresie efektywności przedsiębiorstwa, opracowanie modelu trójkąta efektywności. Natomiast w zakresie celów empirycznych Autorka przeprowadziła weryfikację empiryczną determinant efektywności małych przedsiębiorstw w oparciu o analizę statystyczną a także sformułowała wnioski i dalsze rekomendacje badań.** Biorąc pod uwagę powyższe rozważania i przyjęte kryteria oceny, stwierdzam że **monografia pt. *Determinanty efektywności małego przedsiębiorstwa* wydanej przez Wydawnictwo Politechniki Wrocławskiej w 2020 r. autorstwa dr inż. Agnieszki Parkitnej stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej - nauki o zarządzaniu i jakości.**

IV. Ocena aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej

Aktywność naukowa dr. inż. Agnieszki Parkitnej po uzyskaniu stopnia doktora obejmuje kwestie: efektywności, wyników przedsiębiorstwa, zarządzania małymi przedsiębiorstwami, zarządzania finansami, controllingu w tym optymalizacji kosztów i inwestycji oraz innowacyjności, w tym w szczególności dwa kluczowe obszary: 1) uwarunkowań efektywności przedsiębiorstw, 2) kształtowania wyniku finansowego przedsiębiorstwa. Łącznie w wyżej wymienionych obszarach Autorka przygotowała 118 publikacji, z czego **104 ukazały się po uzyskaniu stopnia doktora. Łącznie trzy publikacje zaliczono do listy filadelfijskiej a sumaryczny impact factor opracowanych artykułów według listy JCR zgodnie z rokiem wydania wynosi 1,7. Również sześć publikacji jest indeksowanych w bazie Web of Science.** Spośród opisanych publikacji wyróżnić można następujące pozycje:

- 1 monografię autorską,
- 21 rozdziałów w monografiach,
- 21 rozdziałów w książkach,

- 41 artykuły w czasopiśmie,
- 14 materiałów w publikacjach konferencyjnych i jeden komunikat pokonferencyjny,
- dodatkowo opracowano cztery książki.

Całkowita liczba publikacji po doktoracie wynosi 104, co jest wartością ponadprzeciętną, a biorąc pod uwagę okres przypadający po uzyskaniu stopnia doktora do czasu złożenia dokumentacji (lata 2004-2024) daje wynik **5,2 publikacji na rok, co należy uznać za bardzo dobry poziom aktywności publikacyjnej Wnioskodawczyni**.

Przy czym warto zwrócić uwagę, że **zaledwie w przypadku 16,3% publikacji jest to samodzielne autorstwo**. Poszczególne kategorie publikacji wg autorstwa rozkładają się następująco: 1 monografia (100% udziału w kategorii publikacji), 0 rozdziałów w monografii (0%), 10 artykułów (24,4%), 3 rozdziały w książkach (14,3%), 3 referat konferencyjny (21,4% udziału)).

Indeks Hirscha wg Scopus wynosi 3, a według Google Scholar 5, a i_{-10} indeks 2. Sumaryczna liczba cytowań dla Google Scholar wynosi 118, a według bazy Scopus 14.

Dr inż. Agnieszka Parkitna wykazała się następującymi **aktywnościami w zakresie działalności organizacyjnej**, w tym m.in.:

- pełniąc funkcję Pełnomocnik Dziekana Wydziału Zarządzania oraz Wydziału Informatyki i Zarządzania Politechniki Wrocławskiej ds. współpracy z otoczeniem;
- pełniąc funkcję członka zespołu ds. wdrożenia modelu tutoringu na Politechnice Wrocławskiej;
- pełniąc funkcję członka zespołu ds. kierunku Zarządzanie oraz Kierownika Zespołu ds. promocji kierunku Zarządzanie Politechniki Wrocławskiej,
- zdobywając liczne Nagrody Rektora Politechniki Wrocławskiej za wkład w działalność uczelni (2009, 2012, 2014, 2017, 2018, 2020);
- koordynowała działania dotyczące zawarcia Umowy o współpracy międzynarodowej między Grodzieńskim Państwowym Uniwersytetem imienia Janki Kupały (Republika Białoruś) a Politechniką Wrocławską Wydziałem Informatyki i Zarządzania (Rzeczpospolita Polska);
- pełniąc funkcję Pełnomocnika Rektora do spraw projektu „Menedżer Transferu Wiedzy – studia podyplomowe dla pracowników naukowych”;
- pełniąc funkcję członka Rady Wydziału Podstawowych Problemów Techniki Wyższej Szkoły Oficerskiej Wojsk Lądowych.

Równocześnie dr inż. Agnieszka Parkitna wykazała się następującymi **aktywnościami w zakresie działalności naukowej**, w tym m.in.:

- współpraca podczas redagowania grantu z Reykjavik University z Islandii;

- współpraca podczas realizacji grantu „Metoda rozliczania kosztów wyższych uczelni oparta na rachunku kosztów działań” z Państwową Wyższą Szkołą w Nysie;
- współpraca podczas składania grantu „Kreowanie wartości przedsiębiorstwa w procesie zmian struktury własnościowej” z Zakładem Produkcji Konstrukcji „MOSTOSTAL ROPCZYCE” Sp. z o.o.;
- współpraca w ramach aplikacji i realizacji projektu z Wyższej Szkoły Technicznej w Zittau/Görlitz i Uniwersytetu Technicznego w Libercu;
- współpraca z uczelniami z Ukrainy Żytomirskim Uniwersytetem Technicznym, Zaporowskim Uniwersytetem Technicznym i Kijowskim Wyższym Uniwersytetem w wyniku tej współpracy złożenie dwóch wniosków projektowych w 2005 r. w ramach funduszy unijnych, z których jeden otrzymał finansowanie w ramach programu TEMPUS w 2006 r.

Dodatkowo dr inż. Agnieszka Parkitna wykazała się następującymi **aktywnościami w zakresie działalności dydaktycznej**, w tym m.in.:

- zdobywając liczne nagrody za wyróżniający wkład oraz prowadzenie zajęć edukacyjnych dla młodzieży w ramach Dolnośląskiego Festiwalu Nauki;
- prowadząc nadzór i opiekę oraz wsparcie merytoryczne nad studentami uczestniczącymi w ogólnopolskim konkursie ScoreHunter;
- organizując trzy tygodniową szkołę letnią dla ponad 20 nauczycieli akademickich i wiele innych;
- ponadto Kandydatka prowadziła 40 różnych przedmiotów dydaktycznych; nadzorowała przygotowanie 172 prac dyplomowych oraz wykonała 83 recenzji prac w języku polskim i angielskim.

Podsumowując osiągnięcia naukowe, dydaktyczne i organizacyjne oceniam jednoznacznie pozytywnie. W szczególności na **uznanie i wyróżnienie zasługuje znacząca liczba publikacji oraz wysoka aktywność publikacyjna utrzymana przez okres 20 lat, a także zaangażowanie w realizację współpracy z uczelniami krajowymi i zagranicznymi w tym z Islandii, Czech, Niemiec i Ukrainy oraz znaczącą aktywność organizacyjną potwierdzoną siedmioma Nagrodami Rektora za wkład w działalność uczelni**. Przywołane formy aktywności pozwalają mi na jednoznacznie **pozytywną ocenę działalności organizacyjnej, dydaktycznej oraz działalności w zakresie popularyzacji nauki i współpracy z sektorem społeczno-gospodarczym**.

Konkluzja końcowa

Na podstawie wymogów stawianych przez ustawę *Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce* (Dz. U. z 2021 r. poz. 478, 619) z dnia 20 lipca 2018 roku oraz dokonanej oceny osiągnięcia naukowego oraz pozostałego dorobku naukowo-badawczego, dydaktyczno-popularyzatorskiego, w zakresie współpracy międzynarodowej oraz dorobku organizatorskiego dr inż. Agnieszki Parkitnej, wniosek o

nadanie dr. inż. Agnieszce Parkitnej stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki o zarządzaniu i jakości **opiniuję pozytywnie**.

Osiągnięcie naukowe w postaci autorskiej monografii zatytułowanej pt. *Determinanty efektywności małego przedsiębiorstwa*, wydanej przez Wydawnictwo Politechniki Wrocławskiej z Wrocławia w 2020 r., **stanowi znaczny wkład w rozwój dyscypliny naukowej nauki o zarządzaniu i jakości**.

Habilitantka dr inż. Agnieszka Parkitna **wykazwała się istotną aktywnością naukową realizowaną w więcej niż jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, w szczególności zagranicznej**.

dr hab. Paweł Mielcarek, prof. UEP